

Za vzgled, kam pelje klerikalna podivjanost, vzemite slučaj iz shoda „Kamol. politič. društva“ v Boveu, kjer je fanatizovan in novopečen klerikalec J. Mihelič sunil nekega učitelja s tako silo pod rebra, da je omedlel. Seve mu ni izostala zaslužena plača v podobi osemdnevnega zapora. Drugi klerikalni možak, A. Šuler, pa se je izjavil, da otepe, če treba, on sam: kar petdeset učiteljev! — Nauk iz omenjenih dejstev je lahek, primerno nastopanje učiteljstva v svojo obrambo pa prepustimo prizadetim tovarišem, vendar ne pozabite na rek: zob za zob.

Časi so kritični. Dne 25. avgusta so se začele duhovne vaje za slov. učitelje na Sv. Gori. Da so bile vaje bolj ime-nitne, je prišel na letovišče iz Ljubljane špiritual dr. Fr. Uše-ničnik. Ali dr. Pepe ne „paše“? Gospica učiteljica Holzinger je pa vabila slov. učiteljice, naj se oglašijo pri njej. Bodemo videli, ali bodo duhovne vaje kaj pospešile ustanovitev Slom-škove podružnice.

Za organista bode najbrž fungiral prvi goriški pevovodja Mrcina, ki je zdaj sourednik Gorice ter dobi plačo gotovo od vrste, sicer bi ne bile „mrcinjande“ tako dolge, vodene in konfuzne. Dober tek!*)

Ker se mi goriških klerikalcev gabi, preidem rajši na Kranjsko, kjer me zlasti zanimajo zasebne dekliške šole v Ljubljani. Uršulinke poučujejo v zveličavni „švabščini“ ter pomagajo Wolfu graditi nemški most do Adrije. Kaj hočete? Saj so tudi v nekdanji katoliški šoli do leta 1869 poučevali povsod le v nemščini. Taka je klerikalna narodnost!

V Lichtenturnovem zavodu pa so letos sestre zarubile dve deklici, kateri bi bili morali po sklepu šolskega leta zovod zapustiti. Vzrok je bil ta, ker neki siromašni oče ni poravnal vsega dolga. Šele na posredovanje policije so sestre izpustile zarubljeni deklici iz zavoda. Krščanska ljubezen, kje si?

V 164 št. „Slovenca“ se je neki ljubljanski pedagog spravil na tovariša K. Kvedra radi njegovega spisa o Tolstoju v zadnjem „Popotniku“ v članku „Sammelsurium ali Tolstoj na ljubljanski dekliški šoli“. Iz dotične razprave so iztrgani posamezni stavki prav po klerikalni maniji in zmešani v čudno kolobocijo. Odstavku o vojaštvu pristavlja: „Hm! Tudi mi — še predno je Tolstoj iznašel to teorijo in nam jo je priporočil pedagog Kveder — tudi mi smo že od nekdanj gojili skromno mnenje, da je najboljša, če dekleta, iz šole grede, ignorirajo vojaštvo... A vendar javno vprašujemo vis. c. kr. dež. vlado: Ali je dopustno, da se ta nauk v tej obliki javno pridiguje po napisu z dekliške šole“. Lej ga špiceljna! Kadar ne pomaga fanatično napadanje, pa kličejo policijo ali vlado na pomoč. Konec pa se glasi tako-le: „Ubogi rdečelični deklič! Po Rousseauu vam priporočajo liberalni „pedagogi“ tatvino in prešestvo, po Tolstem pa verski in drž. anarhizem. Mi vam ne moremo pomagati. Kadar se vam to vse v brihtni glavici zmeša, nastal bo notri pravi pravcati „sammelsurium“. Ali ni to duhovito?

Meseca julija je bilo zborovanje nižjeavstrijskega učiteljstva v Klosterneuburgu. Učitelj Knopf je govoril o prega-

*) Klerikalni kolega ima na str. 223. dopis „Z Goriškega“, ki bruha žveplo in ogenj na napredne učitelje. Za zabavo naj omenimo nekaj oevirkov: „Kdor hoče zvedeti in spoznati, kake pobaline (klerikalna finesa, kaj?) ima goriško „napredno“ učiteljstvo med seboj, naj dobi kje „Učit. Tov.“ št. 18.“... „Na popolnoma pobalinski način, kakor delajo najbolj surovi in podivjani ljudje, napada v onem dopisu itd.“... „Ti naši neotesani širitelji sovražstva in prepira bi le hoteli, da je ves svet tako hudoben, kakor so oni; vest jim ne da miru, zato rogovilijo in udrihajo okoli sebe, kakor znorell.“ Temu dopisunčku z okajenimi možgani velja rek: Si ta-cuisses, philosophus mansisses!

njanju učiteljev, kar je dalo povod, da se je oglašil tudi nadučitelj Wedra, ki je visokočislán, zmeren mož in vodja pasijonskih iger. Ko je omenil, kako ga je razkačilo poročilo o dogodkih v deželnem zboru, kjer se je trdilo, da so učitelji sovražniki kmeta in obrtnika, je nadaljeval doslavno: „Ich, als Gemässigter, als Clerikaler, der überall verschrien ist als Leiter der Passionsspiele, sage, so kann es nicht weitergehen. Was hat der Bauer dem Lehrer alles zu verdanken: Er organisirt ihm die Feuerwehr, gründet Raiffeisencassen, ist die Seele des landwirtschaftlichen Casinos, der Gemeinde; die Bauern wissen, was wir leisten müssen, und nun getrauen sich die Herren zu sagen, dass wir Feinde der Bauern sind! (Kriči:) Nun hol' das Ganze der Teufel!“ (Gromovito ploskanje).

No, pri nas na Kranjskem začela se je volilna borba za deželnozborske volitve. Katoliško-narodna stranka vabi tudi nas učitelje na delo. Le poslušajte: „Tudi do Tebe se obrnemo, narodno učiteljstvo! Velika večina Vas, žalibog (da bi vas vrag pohrustal), stoji v taboru liberalizma, a prišel bode čas, ko bode te svojo zmoto spoznali. Katoliško-narodna stranka je boljša prijateljica šole in učiteljskega stanu, nego vsaka druga stranka. (Kdo ne počí od smeha??) Mi hočemo izobraženega in tudi gmotno neodvisnega učitelja (bravo! vzamemo na znanje), stoječega na višini svoje vzvišene naloge.“ — „Za „svobodo“, pravite, se bijete; a pri tem ste revni sužnji liberalnih mogotcev. Rešite se te sužnosti, dokler je še čas — in zasijala Vam bode luč resnične svobode in hvaležni narod Vas bode spremljal pri Vašem delu!“ — Jaz pa dostavim, tako prijadrano srečno pod ožlindrani klerikalni jarem.

V krških kmetskih občinah kandiduje na svojo pest g. ravnatelj Lapajne kot angelj miru in sprave, stoječ nad strankami. Misel je lepa, a ne praktična, zakaj kdor hoče na dveh stolih sedeti, se vsede na tla!

Rešetar I.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo 18. dne mes. julija v Št. Andražu. Zavedajoč se svojih stanovskih dolžnostij, sešlo se je skoraj vse učiteljstvo Šaleške doline na prijaznem hribčku. Dnevni red pričel se je s hospitiranjem v nižji skupini. Gospica Tajnikova podala nam je izborno učno sliko v nazornem nauku. Gospod Miloš Levstik poučeval pa je iz naše domače zgodovine. Vzorna disciplina, glasni, točni odgovori in zanimanje med učenci za stvar zaslužijo posebnega priznanja. Koncem učnih slik zapeli so otroci nekaj pesmic. Molče priznavajoč zasluge gosp. Tajnikove in g. Levstika glede pouka, je sedaj vsakdo iznenaden poslušal prekrasno triglasno petje.

Po hospitaciji otvori se o njej debata, koncem katere se društvo g. tovarišema zahvali za poučljivo podavanje.

Druga točka na dnevnem redu bilo je zborovanje. Gosp. predsednik izraža v svojem pozdravu radost radi obilne udeležbe in sožalje radi izgube milega nam tovariša R. K o k o t a, kojega je kruta smrt pobrala iz naše sredine. Potem prebere društvu vpsolane dopise.

Blagajnik, gospod Ivan Smolnikar, poda svoje poročilo, katero se odobri.

Sprejeta sta predloga gosp. Koropca, naj se sestavi zapisnik o vsakem zborovanju, kar se je do sedaj vedno opuščalo. Ker imajo nadalje eno- in dvorazrednice ob četrtkih, na dan zborovanja, šolski pouk, naj se dobi enkrat za vedno od okr. šol. sveta dovoljenje, na čigar podlagi bodo označene šole isti dan pouka proste, da se tovariši slobodno vdeležijo društvenega zborovanja.

Gospod Levstik spregovori potem o zadevi nagrobnega spomenika umrlemu tovarišu R. Kokotu. Po raznih nasvetih sestavi se v ta namen poseben odsek, v kojega so bili voljeni gg. Franc Skaza, Ivan Smolnikar in Ivan Koropec. Vse delovanje v dosego tega smotra prepusti se odseku.

Društvo sta na novo pristopila gospica Albina Legat iz Št. Ilja in g. Anton Glaser, nadučitelj iz Št. Janža na Peči.

Konečno se določi zborovanje na dan 22. avgusta v Velenji.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 12. t. m. v Črešnjevcu.

Goriško.

Razglas. — Podpisano društvo je sestavilo zaznamek onih gospodarjev in gospodinj, ki so se oglasili, oziroma bili oglašeni, da sprejemajo šolsko mladino na stanovanje in hrano, ter ga položilo pri gospodu Logarju, knjigovezu in trgovcu v Šolski ulici, roditeljem šolske mladine in nadaljnim stanovanjskim oglasom na razpolago. — G. Logar je bil tako prijazen, da je sprejel vpisovanje nadaljnjih oglasov od strani onih gospodarjev in gospodinj, ki žele in bodo želeli sprejeti šolsko mladino na stanovanje, podpisano društvo pa bode po svojem nadzorovalnem odseku, sestojecim iz uglednih in občespustovanih učiteljev in učiteljic v Gorici in najbližnjih občinah, na to delalo, da bode stanovanjski zaznamek vedno bolj zanesljiv. Društvo ne misli opravljati policijske službe, ampak samo iti toliko roditeljem šolske mladine kakor gospodarjem in gospodinjam mestnih stanovanj prijateljsko na pomoč ter noče biti na nobeno stran nadležno. Ono hoče samo koristiti in se skrbno ogibati vsakega koraka, ki bi utegnil na eno ali na drugo stran škodovati ali nadlegovati. Priporočalo bode dobra stanovanja gospodarjev in gospodinj v ugodnih in urejenih razmerah in po svoji moči varovalo nesreče v prvi vrsti sinove in hčere učiteljskih družin, potem pa tudi one šolskih in učiteljskih prijateljev, če društvo za to naprosijo in pooblastijo.

Podpisano društvo se spoštljivo zahvaljuje vsem onim, ki so kakorkoli pripomogli, da je došlo do 24. t. m. oglasov za 44 stanovanj, med katerimi je večina onih, ki niso došli od gospodarjev in gospodinj, ampak po drugih. — V zaznamku so na prvem mestu ona stanovanja, kjer so stanovali lansko leto gimnazijski osmošolci in za njimi pridejo druga bolj znana stanovanja za mladino srednjih in ljudskih šol.

Društvo je storilo v stanovanjski zadevi, kolikor je bilo pri začetnih ovirah mogoče in pričakuje od roditeljev šolske mladine, kakor tudi od gospodarjev in gospodinj potrebne previdnosti in brižnosti, da bode mogoče po društvu pričeto delo dobro nadaljevati. Društvo pričakuje od višjih mladinskih odgojiteljev potrebne pomoči v tej zadevi in se za njo uljudno priporoča.*)

Deželno učiteljsko društvo za Goriško in Gradiščansko s sedežem v Ajdovščini, dne 27. avgusta 1901.

Predsednik:

Fr. Bajt.

Tajnik:

Ig. Križman.

Književnost in umetnost.

Anton Martin Slomšek kot pedagog. Spisal Josip Brinar. „Slov. učit. društvo za ptujski okraj“ je prisodilo temu spisu častno nagrado. Natisnil in založil Dragotin Hribar v Celju. 1901. Velika 8°. Str. 94. Cena 1 K.

Ime marljivega in nadarjenega pisatelja in pedagoga nam je najboljši porok, da je vsebina najpazljiveje in najboljše sestavljena, zato to res lepo knjigo najtopleje priporočamo učiteljskim in ljudskim knjižnicam, krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom, slovenskemu učitelstvu in inteligenci.

Čujte nas! Spisal Rudolf Vrabl. Tisk in založba J. Blaznikovih naslednikov. Cena 40 h. Vsebina: I. Miljoni. II. Vanda, poljska kraljica. III. Kamen. IV. Pred sodbo. V. Zgubljen sreča. VI. Že tretji. Drobna a lična knjižica je namenjena mladini, zato jo priporočamo za šolarske knjižnice.

*) Prav bi bilo, da bi kaj takega ukrenilo tudi „Slovensko učiteljsko društvo“ za Kranjsko. *Uredništvo.*

„Zvonček“, številka 8. ima tole vsebino: 1. Poletna pesem. Spisal Fran Žgur. 2. V Trst z mano. Spisal Ivo Trošt. 3. V pomladnih dneh. Spisala Anka Zupančič. 4. Kaj moram že umreti? (V spomin Dragotinu Ketteju.) Spisala Bogomila. (Pesem). 5. Naša čopka vali. Spisal Kazimir M. 6. Prišla je bela žena. Spisal L. Černež. 7. Pouk in zabava. 8. Črno kravo, molzo našo. Besede zložil Frančišek Levstik. Uglasbil Fr. Ks. Schneider. Priloga „Zvončku“ ima sledečo vsebino: 1. Tiger, opisal Kramarjev. 2. Ej, ti solnce . . . Spisal Fran Žgur. (Pesem). 3. Nočni pozdrav. Spisala Bogomila. (Pesem). 4. Slovanske pravljice. Priobčuje Nik. Vrhov. 10. Rožni popek. (Slovaška). 5. Pri potoku. Zložil in ilustriral Fr. Rojec. (Pesem). 6. Dva grobova. Napisal Lad. Ogorek. — Frančišek Dobnikar. — Jožef Murn-Aleksandrov. — V številki je več slik, med njimi tudi sliki rajnih gg. Dobnikarja in Murna.

„Slovenska knjižnica“ izide te dni v trojnatem snopiču ter bode veljala za mesece julij-avgust-september (102-103-104). Prinese izvirno dramo v štirih dejanjih „Sad greha“ iz peresa znanega pisatelja Engelberta Gangla.

Naznanjamo, da ta snopič dobijo le oni naročniki, kateri so plačali naročnino do snopiča 101., da ne bode nepotrebnih reklamacij.

Salonska knjižnica III. — Ruska antologija v slovenskih prevodih. Zbrala in uredila Ivan Vesel in Ant. Aškerc. V Gorici. 1901. Tiskala in založila „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček. Cena 3 K.

Vinogradniki! Čuvajte vinsko trto! Kratko navodilo, kako uspešno zatirati najnavadnejše trsne škodljivce. Spisal Anton Kosi, učitelj in vinogradnik v Središču. V Mariboru. 1901. Založil pisatelj. Mala 8°. Str. 66. Cena 20, po pošti 25 h. — Brošurica bo dobrodošla vinogradnikom, zato jo tem krogom tople priporočamo.

Ravnokar je izšel nov **Katalog des k. k. Schulbücher-Verlages** in Wien. Šolskim vodstvom, ki naročajo knjige od založbe šolskih knjig, bo ta katalog dobrodošel. In njega razvidimo, da je v delu Hubad-Schreinerjevo „**Drugo berilo**“ za obče ljudske šole.

Letna šolska poročila, katera so nam uposlala slavna šolska vodstva koncem šolskega leta, smo odstopili „Šolskemu muzeju“. Zaradi tesnega prostora jih ne moremo nadrobneje ocenjevati.

Ročni zapisnik, VIII. letnik, je izšel v zalogi R. Šerberja v Postojni. Ker ga ni mnogo v zalogi, zato le hitro po njem! Več prihodnjič.

Josin-Ganglovo Tretje Berilo je izšlo v Kleinmayr & Fed. Bambergovi zalogi. Cena 90 h. Več prihodnjič.

Vestnik.

Osobne vesti. Začasna učiteljica gđc. Ludmila Borštner in začasni učitelj v Sosterici gosp. Josip Kosar sta postala na sedanjih svojih mestih stalno nameščena. Učitelj v Stari Loki gosp. Alojzij Erker je bil kompetenčim potom premeščen v Dolenji Topli Reber.

Imenovanje članov izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole v Gorici. Imenovani so gg. ravnatelj Štefan Križnič, predsednikom, prof. Viktor Bežek, namestnikom; člani so pa gg.: prof. Anton Šantel, Ferdinand Seidl, Ant. Fras, Ant. Gvaiz, dr. Franc Kos, Pij Babuder in Aleks. Gioseffi; vadnični učitelj K. Travan in okr. šolski nadzornik Finžger.

Štajerski dež. šol. svet je gosp. Hinku Druzoviču, učitelju na okoliški šoli v Ptuj, podaljšal dopust za prihodnje šolsko leto v svrhu muzikalnih študij.

Občni zbor „Narodne šole in „Vdovskega učiteljskega društva“ bo dne 19. t. m. v telovadnici II. mestne deške šole na Cojzovi cesti. Začetek ob 8. uri zjutraj.

Hrvatsko učitelstvo je praznovalo, dne 19. vel. srpana 30 letnico svojega „Ped. književnega zbora“ ter ob tej priliki otvorilo „Hrvatski šolski muzej“. O tem lepem slavlju bomo obširneje poročali v prihodnji številki.